

Istraživač Jadrana prof. Kolombatović

Dr. Ivan Esih, Zagreb

Zoologijska nauka razvijala se u Hrvatskoj u prvom redu na Sveučilištu, gdje su djelovala tri prominentna zoologa, redovna profesora: Spiridion Brusina (1835-1908), Lazar Car (1860-1902) i August Langhoffer (1860-1942). Za razliku od drugih znanstvenih grana, koje su bile vezane za Sveučilište, zoologija je imala i ima svoje veoma zaslužne predstavnike i u ostalim našim većim kulturnim središtima. Među tim se zoolozima ističe Splitsanin prof. Juraj Kolombatović, koji se 8. XII. 1834. rodio u Splitu, gdje je poslije značajnog i neumornog rada i umro prije pedeset godina 21. VIII. 1908. Srednju školu je polazio u rodnom gradu, Zadru i Mlecima, a sveučilišne je nauke završio u Padovi. Kao profesor realke u Splitu služio je od 1864. do 1900. godine. Svoje goleme zoološke zbirke sabrane žilavim nastojanjem poklanjao je prirodoslovnim muzejima u Zagrebu, Beču, Palermu, Veneciji i Rimu.

Kolombatović se istakao kao vrstan poznavalac kopnene i pelagične mikrofaune Dalmacije, osobito splitske okolice, zbog kojega je stekao osobita priznanja od prof. M. Hirtza i prof. Augusta Langhoffera, koji je pok. Jurju Kolombatoviću posvetio opsežan nekrolog u zagrebačkom Glasniku Hrvatskog prirodoslovnog muzeja (g. XXI. 1909) Kolombatović je objavio 29 rasprava (od 1882 do 1907) na hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku. U svom nekrologu nabrojio je prof. Langhoffer nekoliko novih vrsta životinja, koje je postavio dijelom sam Kolombatović, a dijelom u zajednici s bečkim profesorom Steindachnerom. Kolombatović je otkrio i nazvao ove vrste životinja: *Blennius Zvonimiri*, *Gobius macrolepis* i *Trotta adriatica* i t. d. Kao direktor Zoološkog muzeja u Zagrebu zahvalio je Langhoffer prof. Kolombatoviću na njegovim zbirkama riba, mekušaca, glavonožaca, ptica i guštera, koje je pokojnik poklonio zagrebačkom muzeju.

Kolombatović je kao zoolog bio osobito cijenjen u Austriji i Italiji, te je bio član međunarodnih stručnih povjerenstava, stalni vještak za ribarenje, član povjerenstva za ribarenje u rijekama i t. d. Kolombatović je sa Steindachnerom izdao u Beču 1883. djelo »Prinos poznavanju riba Jadranskog mora«, a znatno mu je djelo »Katalog dalmatinskih vertebrata« (1888), u kojem je popisao 290 vrsta samih riba. Uz obilni faunistički materijal Kolombatović je otkrio i novu vrstu guštera (*Lacerta Mosorensis*), koja je endemična u našem Kršu. Velik broj svojih rasprava objavio je u Izvještajima gimnazije u Splitu počevši od 1879. U tim je Izvještajima pisao o pticama Dalmacije, o ribama, amfibijama, reptilijama, mammiferima i t. d.

Građani Splita odali su priznanje zaslugama svoga sina: znanstvenoga radnika, pedagoga i rodoljuba Jurja Kolombatovića, analogno kao što su iskazali dostojno priznanje zaslužnom pošumljivaču marjanske goleti Henriku Friedlu, koji je kao šumar, uzgajao šume i šumarski nadzornik djelovao u Splitu osobito intenzivno od 1884. do 1896. Friedlu su u spomen uzidali Spliciđani spomen-ploču u zapadni ugao Prirodoslovnog muzeja na prvom vrhu Marjana (1936).

Jurju Kolombatoviću podignuta je spomen-ploča u marjanskoj šumi (1927 godine, a tada su zahvalna mu djeca: Miloš, Mile, dr. Kruno, Julija (udata Arneri), Marinka (udata Tedeski), Jožica (Balić) i Marija (Savo), izdala u spomen svomu ocu i zanimljivu monografiju (Split, 1927 str. 38). Rijetko su se djeca s toliko pijeteta i zahvalnog priznanja odužili svome roditelju, kako su to ovom brošuricom učinili sinovi i kćerke prof. J. Kolombatovića. Brošura ima i danas svoju kulturno-historijsku vrijednost i prikazuje J. Kolombatovića kao roditelja, čovjeka, pedagoga, rodoljuba i znanstvenog radnika. Poprsje je Jurja Kolombatovića izradio splitski kipar Ivan Bulimbašić, učenik prof. Jurja. Neiscrpljiva je bila Kolombatovićeva ljubav prema domovini, prema prirodi i prema svima velikim tekovinama naše i strane kulture. Kolombatović je cijenio i jugoslavenske klasike, što se vidi i po tomu, da je znao na izust Njegošev »Gorski vijenac«. Kolombatović je bio ljubitelj ljepota divnog Marjana, sadio je borove u kršu, ograđivao kamenjem mlade borove, odakle se kasnije obogatila marjanska šuma. Kolombatović je od 1882., kada je splitska općina došla u hrvatske ruke u vrijeme preporoditeljskog rada dra. Gaje Bulata, bio član Općinskog vijeća u Splitu. Stoga se na njegovu grobu 24. VIII. 1908., oprostio od pok. Jurja gradski zastupnik Vicko Milić, a u ime realke zaslužni prosvjetni radnik Dušan Manger. Zapadno od Bočićeva spomenika podignuta je spomen ploča Jurju Kolombatoviću i do nje je izrastao čempres, na kojemu je natpis »Čempres prof. J. Kolombatovića 1908.« Cjelokupna tadašnja dalmatinska štampa (Jedinstvo, Smotra Dalmatinska, Sloboda, i dr.) odali su priznanja i zahvalnost pok. Juru, o kojem je češće pisao i pok. Frane Ivanišević. Obrtnik Dragutin Radica je spjevao i pjesmu prigodnicu hvaleći stručno znanje i pedagošku sposobnost svoga profesora Jurja Kolombatovića.

Juraj Kolombatović je svojim mnogostrukim prirodoslovnim radom velikom neumornošću u istraživanju prirode i svojim nesebičnim poticajima na istraživanje prirode osigurao sebi časno mjesto u razvitku naših prirodnih nauka.